

MARKUSOVSKY LAJOS (1815–1893): SEMMEIWEIS IGNÁC (1818–1865) TANÁR EMLÉKEZETE¹

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet és a Semmelweis Orvostörténeti
Múzeum, Könyvtár és Levéltár munkatársai, Gazda István vezetésével
Közreműködött: Kapronczay Károly és Szállási Árpád**

A veszteség, melyet lapunk élén hirdetünk, éppen olyan nagy és nehezen pótolható, mint amely meghatók voltak azon kór jelenségei, mely a férfikor teljes erejében lévő jeles szakember életének végét vetett.

Már midőn boldogult tisztelt ügyfelünk megbetegedésének szomorú hírért megerősíteni tollunk vonakodott, azon súlyos aggodalommal telt meg keblünk, hogy annál szomorúbb tény is kell valószínűen nemsokára feljegyeznünk, de azt, hogy a csapás ily gyorsan érjen, mégsem vártuk.

Különös határozata a gondviselésnek, hogy egy alakjánál fogva hasonló, lényegében tudományunk mai állása szerint azonos kór azzal, melynek okai kifürkészésének bűvárunk legjobb erejét szánta, s mely elől annyi életét megmentenie sikerült, az ő saját életének végét siettesse, és gyors halálát okozza.

Semmelweis tanár kora halála nagy és nehezen pótolható veszteség úgy általán a tudományra, mint különösen a hazai szülészetre és egyetemünkre nézve. Ő egyike volt azon nem mindig szerencsés, de a sors által kitüntetett halandóknak, kiknek a tudományt egy új nézettel gazdagítani, s azzal az emberiségnek hasznos szolgálatot tenni sikerül. S mi ebbeli érdemét emeli, az, hogy felfedezése nem volt véletlen, hanem a tudományból merített eleven meggyőződés eredménye. – Semmelweis tanárnak az igaz iránti lelkesedése és tiszta emberszeretete felett kétség nem lehet, s még ama kíméletlen kritika is, mellyel azon ellenfeleit sújtotta, kik tanát – meggyőződése szerint – az emberiség rovására elhanyagolták, amellet szól, de legkevésbé kételkedhetik azon e sorok írója, ki tanúja volt azon ihletett bűvárlatnak, mellyel Semmelweis a bécsi szülkórodán a Boër ideje óta csaknem folyton pusztító gyermekági láznak okát a szó legteljesebb értelmében éjjel és nappal gyanakodva, lesve, őrt állva ernyedetlenül kutatta, mert úgy mondá, az oknak közöttünk helybelinek, kézzelfoghatónak kell lenni. S úgy is volt.

Csak mély sajnálatunkat fejezhetjük ki afelett, hogy Semmelweis tanárnak egyetemünknel nem volt alkalma jeles szülészek és nőorvosok kiképzése körül oly hasznosan működhetni, amint azt hazánk szüksége a gyógytudomány ezen terén megkívánja, s mint ő ezt alapos szakképzettsége, műtői ügyessége, s kivált azon önálló tanulmányok által szerzett biztos tapintatnál és ítéletnél fogva, mely által a valót a hamistól, a hasznost a fölöslegestől, a biztost

¹ Forrás: Markusovszky Lajos: Semmelweis I. tanár emlékezete. In: Marikovszky György (sajtó alá rend.): Markusovszky Lajos válogatott munkái. Bp., 1905 pp. 304–306. (Eredetije az Orvosi Hetilap 1865-ös évfolyamában jelent meg, amelyet Markusovszky 1865. augusztus 17-én vetett papírra. Ebben az évfolyamban adták közre Semmelweis 'A petefészektömlők műteti kezelése' c. tanulmányosorozatát, s annak ötödik része azzal a megjegyzéssel végződött, hogy a tanulmány „folytatása következik”, de Semmelweis megbetegedett, s a tanulmányt már nem tudta folytatni. – *a szerk. megj.*)

a kétségestől megkülönböztetni tudta, tehette és tenni akarta volna. Igen, igen sajnálnunk kell, hogy Semmelweis tanársága alatt a szülészeti gyakorlat kötelezett tantárggyá nem emeltetett, minek szüksége régen el van ismerve, s hogy nőgyógyászati osztályt ismételt kérvényei dacára sem nyerhetett, mindamellett, hogy azt a bécsi egyetemenél célszerűnek találták, s be is hozták.

Semmelweis tanár magyar orvosi irodalmunk hű pártolója, az orvosi könyvkiadó társulat alapító tagja, s lapunk szorgalmas munkatársa volt. Ő mindenekelőtt hivatva leendett magyar szülészeti tankönyv írására, melynek, valamint egy nőkór-gyógyászati munkának kiállítását már régebben tervezte is. – A halál mindezen jeles munkálkodásának, s a szép reményeknek véget vetett.

Midőn a bold. kitűnő szakember tudományos érdemeit csekély tehetségünk szerint röviden elősoroljuk, nem szabad megfélekezünk tiszta jelleme, igaz szíve, s némely alkalommal talán nem a legsimább, de mindenkor őszinte, s tiszta, jó szándékú magaviseletéről. Gyöngéi erényeiben gyökereztek, s annak, mit jónak és igaznak hitt, heves vitatása, a rossznak vagy a tudományra nézve károsnak láttára vagy hallatára benne felforró indulat, valamint a nyilvánulásra nézve testi szenvedő állapotában találják magyarázatukat, úgy erkölcsi jellegük tekintetében motívumaik, irányuk és tiszta céljuk által tökéletesen igazolvák. Semmelweis tanár őszinte, természetes ember volt, s más lenni nem is tudott; önzés és alattomoság egyenes lelkéhez sohasem fért; hű barát és jó ügytárs, rokonszenvében, tanácsában, tiszteletében legjobb meggyőződése szerint részesíté barátait, tanítványait és ügyfeleit; élete törekvésének fő-, szinte egyedüli célja a tudomány volt, melynek, valamint egyetemünk haladásának ügyét igaz lélekkel felkarolni mindenkor készen állott, megtévén erejéhez képest mindazt, mire mint ember, orvos, tanár és e hazának polgára kötelezve volt. – A veszteség közös, de a fájdalom leginkább azoké, kik a boldogult lelke melegéhez közel állottak, s őt jó és rossz időben egyaránt igaznak találták.